

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor:
Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum
Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa:
Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3,
8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 21. JANUAR 1974 • POSTFACH, 3, 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 3. • PREIS S. FR. 1.00

Jde o lidský život ČSSR A SVĚT V 1973

Karel Jezdinský

Svaz sovětských spisovatelů vyloučil ze svého středu Alexandra Solženicyna už před čtyřmi lety, což znamenalo, že nesmí v SSSR publikovat. Nyní orgán tohoto svazu, Literaturnaja Gazeta napsal, jako odezvu na vydání Solženicynova "Souostroví Gulag" na Západě, že "Solženicyn je nepřítel sovětského lidu." Toto pojmenování by se za stalinských časů rovnalo rozsudku smrti, který by na sebe po chvatně inscenovaném procesu nedal dlouho čekat.

Avšak, třebaže se Stalinův duch neustále vznáší nad prostorami Sovětského svazu — jeho hřmotná, trestající, krutá paže je pod drnem. Bezpochyby ji tam zčásti drží i světové veřejné mínění a sovětská nutnost spolupracovat se západem, a tedy onoho světového veřejného mínění alespoň poněkud dbát. At' tak či onak, nad Solženicynem nebude uskutečněn soud, který by vynesl trest smrti. Což neznamená, že by se tomuto muži nemohlo náhodou přihodit něco zlého; ani nositel Nobelovy ceny za literaturu není imunní vůči pádu pod auto nebo jinému lidskému neštěstí.

Solženicyn stíhá obydlí. Jeho žena žije v malém bytečku staré přízemní budovy poblíž Gorkého třídy v Moskvě, Solženicyn však nemá v Moskvě právo trvalého pobytu. Většinou to úřadům nevádí, nyní však je to pro ně okolnost náramně závažná a tak se autor vyhýbá šikanování přespáváním u příbuzných a známých. Byt jeho ženy je ostře sledován policií, avšak návštěvníkům, domácím i zahraničním není bráněno ve vstupu.

Noviny (sovětské) na Solženicyna útočí, po celý den zvoní u jeho manželky telefon a volající, "jménem lidu" Solženicynovi nadávají. Ozval se dokonce jakýsi "představitel pohřebního ústavu" s uctivým dotazem, jaké že má rodina příkazy ohledně mistrova pohřbu. Válka nervů kolem nežádoucího autora

Ríká se, že žijeme v době uvolňování napětí. Na jeho podstatu, rozsah a reálné perspektivy mohou být různé názory, nelze však popírat, že alespoň v Evropě je dnes vzájemný vztah politických bloků lepší — než dejme tomu před dvaceti, či ještě jen před deseti lety. Nebudeme na tomto místě zkoumat příčiny — které postupem doby vedly především Sovětský svaz k realističtějšímu vztahu k evropskému Západu. Jde nám o to, jaké místo v tomto zajímavém a ve své podstatě jistě kladném procesu zaujímá současné Československo.

Třetího července se v Helsinkách — po prvé na vyšší úrovni a po delších přípravách sešla konference o evropské bezpečnosti, jejíž činnost pokračovala od září v Ženevě prostřednictvím příslušných pracovních výborů.

Tedy začala. Její nejnovější municí je prohlášení v televizi — předsedy Svazu sovětských spisovatelů pro Ruskou federaci, Sergeje Michalkova, podle kterého by měl "zrádce Solženicyn opustit Sovětský svaz". Michalkov neřekl, co má přesně na mysli: aby Solženicyn požádal o povolení emigrace, jež by mu asi bylo urychleně povoleno, nebo, aby byl oficiálně z SSSR vypovězen. Už jednou byla Moskva ochotna vydat Solženicynovi povolení cestovat na Západ: v roce 1970, kdy měl přijet přijmout svou Nobelovu cenu.

Tehdy z Ruska neodjel, bál se, že mu nebude povolen návrat zpět. Jak se zachová teď, není jisto. Válka nervů je teprve ve svých počátcích. Připomeňme si, že v roce 1929 byl oficiálně z Ruska vypovězen Trockij, když bylo jeho hnutí uvnitř kom. strany SSSR potlačeno. A že z obavy, že by ho nepustili zpět, odmítl odjet pro svou Nobelovu cenu v roce 1958 autor Dr. Živaga, Boris Pasternak.

J. H.

Pražská vládní propaganda se s projektem evropského bezpečnostního systému ztožňovala, vydávala ho především za úspěch sovětské iniciativy a zdůrazňovala významný podíl československé vlády. V Helsinkách bylo předloženo mnoho rozumných a oboustranně přijatelných návrhů. To jest, že náš kontinent by měl být místem — kde se problémy neřeší použitím násilí, oblastí všestranné hospodářské, technické a vědecké spolupráce. Ukázalo se však také, že dvě části Evropy kladou odlišný důraz na způsob, jak skutečné opo- práce a skutečné bezpečnosti co nejlépe dosáhnout. Sovětská — a jí podřízená východoevropská představa zejména směřovala k uznání mocenské — vládní autority, k potvrzení stavu ideologicky rozdělené Evropy a tak vlastně přímo také k uznání oprávněnosti sovětského mocenského bloku ve východní polovině kontinentu. Západní Evropané měli spíše na paměti pravdě více odpovídající skutečnost, totiž že právě jednoznačné rozdělení Evropy bylo v minulosti příčinou napětí a že tedy cesta k většímu porozumění by měla vést ke snaze toto rozdělení nikoli smluvně utvrzovat, nýbrž pře-

konávat. Tudiž nejen spolupráce pečlivě cenzurovaná vládami, ale také co nejširší přímý kontakt evropského obyvatelstva, nejen obchod a technika, ale také výměna osob, názorů, myšlenek a informací. Především toto — můžeme tak snad soudit, si od evropské bezpečnostní konference slibovali i prostí občané na Východě i na Západě Evropy. V Československu takovéto pojetí však zřejmě polekalo vládnoucí aparát — který se musí nutně obávat, že mezinárodní uvolnění je v příkrém rozporu s tvrdým interepolitickým rukováním. Proto stále platí ona klasická formule o přímé souvislosti mezi zahraniční a domácí politikou. Propaganda musela pracovat na plné obrátky. Ono přitažlivé západní pojetí evropské spolupráce se ani u nás nedalo utajit, a tak jsme snad poprvé — a v tak velké míře — z Československa — pochopitelně onoho vládního — slyšeli a četli nejrůznější taky argumenty pro vlastně především ona sféra myšlenkové výměny je nepřipustná. Málokdy byla tolik zdůrazňována téze, že mírové soužití neznamená ideologický smír, že propast mezi dvěma světy nelze překonat, že

(Pokrač. na str. 3)

PAŘÍŽSKÁ WATERGATE

Odposlouchávací aféra propukla v Paříži. Časopis Le Canard Enchainé uveřejnil materiál o tom, že francouzská vláda po celý dlouhý čas odposlouchávala pomocí mikrofonů a přenosných přístrojů, umístěných v kanceláři i soukromém obydlí, vedoucího Socialistické strany François Mitteranda. Obětí vládní zvědavosti bylo prý i 14 vysokých úředníků, včetně pařížského policejního prefekta.

TAH PROTI ČINĚ

Návrh Moskvy uspořádat světovou komunistickou konferenci za účelem vypuzení Lidové Číny z komunistického společenství, se setkává se značným odporem celé řady komunistických stran západního světa. Měly v těchto dnech konferenci v Bruselu a postavilo se jich tam plných dvanáct proti sovětskému návrhu. Jednotně s Moskvou jsou pro exkomunikaci Číny komunistické strany satelitních zemí, najmě východoněmecká a československá.

Leningradský balet nežádoucí

Společnost Columbia Artists odvolala americké turné leningradského Kirovova baletního divadla. Příčinou je energetická krize plus situace bývalého sólisty baletu Valerije Panova. Požádal před časem o vystěhování do Izraele, což ho stálo zaměstnání a přineslo mu kruté pronásledování. Pod tlakem světové veřejnosti mu nakonec bylo vystěhování povoleno, nikoli však jeho nežidovské ženě. Panov bez ženy odmítl odejet a jeho další osud je nejistý. Panovova manželka byla také sólistkou Kirovova baletu. Vystěhovalecké povolení nedostala proto, že prý její matka (žadatelce je skoro třicet let) si to nepřeje.

Telegraficky ze světa

Pařížská komunistická L'Humanité, ale i tamní seriózní Le Soir a po nich Rudé právo přinášejí zprávu o tom, že ve Francii cvičí jednotky námořní přechoty USA. • Několik tisíc Indonézánů se v Djakartě, hlavním městě, zúčastnilo divokých demonstrací na protest proti návštěvě japonského premiéra Tanaky. • 15. ledna byla znovuzahájena v Ženevě konference o Evropské bezpečnosti. A jako v předešlém kole, Východ má za cíl uznání poválečného stavu v Evropě, Západ usiluje o svobodnější výměnu informací, myšlenek a lidí. • Tunis prohlásil, že otázka jeho sjednocení s Libyí (od které vyšel návrh) bude rozhodnuta referendem, jež se však odkládá na dobu po úpravě tuniské ústavy, což znamená na dlouhou řadu měsíců. • Generál Ernesto Geisel se stal brazilským prezidentem. • Šestset aténských novinářů vydalo na zvláštním shromáždění prohlášení, v němž žádají vládu, aby povolila větší svobodu tisku. • Leonid Brežněv se chystá na oficiální návštěvu Kuby. Přesné datum nebylo ještě z Havany oznámeno. • Britský premiér Heath uvažuje o nových volbách, které by mu daly mandát vyrovnávat se s energetickou krizí suverénněji. •

O ČESKOSLOVENSKU

Organizovaní přátelé Devizové přísliby

Při pražské odbočce Svazu čs.-sovětského přátelství byl loni založen Klub přátel sovětského filmu, jehož úkolem je "zvyšovat zájem především mladé generace o sovětské filmové umění". Počet "papírových" členů je 10.000. Výsledky ovlivňování mladých lidí, kteří na ruské filmy ze zásady nechodí, nejsou známy.

Praha-Moskva

Lidové nakladatelství (dříve Svět sovětů) pod vedením ředitele F. J. Kolára začalo opět vydávat časopis Praha-Moskva, který kdysi jako orgán Svazu čs.-sovětského přátelství založil Zdeněk Nejedlý. Dvouměsíčník, který má informovat propagandistický aktiv Svazu o všech stránkách života SSSR, bude mít 64 stran a bude stát 6 korun.

Opět v Tylově divadle

Pro půlroční rekonstrukci byla s Novým rokem opět zahájena činnost jedné ze scén pražského Národního divadla — v Tylově (dř. Stavovském) divadle. Budova, v níž kdysi dirigoval i W. A. Mozart, má více než 200-letou historii.

Druhý program čs. televize

mohla už o vánocích sledovat převážná většina obyvatel Čechy a Karlovarska. Na Klinovci v Krušných horách a na Zelené hoře u Chebu byly několik dní před svátky dány do provozu dva z pěti vysílačů pro druhý program v Západočeském kraji.

Lázeňský hotel

Městský stavební podnik v Mariánských Lázních dokončil rekonstrukci a úpravy Interhotelu Excelsior. Pro hosty je teď připraveno 170 lůžek, v restauraci 90 míst a ve zvláštním salónku dalších 36. Nový je bar Ukrajina, který vede speciality studené kuchyně národů SSSR.

Trest smrti

V Bratislavě byl pro trestný čin vraždy, pokusu o znásilnění a krádeže odsouzen k trestu smrti 33letý Milan Honza. V červnu 1973 se pokusil znásilnit 87letou ženu, kterou potom uškrtil a odcizil jí peněženku s 30 korunami. Soud rozhodl o nejvyšším trestu prý s přihlédnutím k tomu, že šlo o recidivistu, který v únoru opustil nápravně-výchovné zařízení —

Do konce ledna byla letos vyhlášena lhůta pro podání žádosti o tzv. "devizový příslib na soukromé cesty do kapitalistických států". K nim se připočítávají i cesty do Jugoslávie a na Kubu. Žádosti, které přijímala Státní banka, musely být opatřeny potvrzením zaměstnavatele nebo školy či národního výboru, že souhlasí s cestou do "kapitalistických států" a doporučuje kladné vyřízení žádosti o příslib. Při vyřizování se přihlíží k tomu, zda žadatel v posledních třech letech podnikl soukromě podobnou cestu. Příklad se vydává v maximální výši 180 dolarů na osobu. Ti, kdo příslib do 8. března dostanou (zamítnutí žádosti se neoznámují), musí pak znovu žádat o výjezdní povolení, které se uděluje odděleně a není bankovním příslibem zaručeno.

Úprava známkování

Pro základní devítiletou školu byl v ČSSR vydán od 1. ledna nový klasifikační řád. Podle něj postupují automaticky všichni žáci prvního ročníku do druhého; v "kašičce" tedy nelze propadnout. V dalších třídách nepostupují ti, kteří mají po opravných zkouškách nedostatečný prospěch zároveň z jazyka vyučovacího a z matematiky, jakož i ti, kteří neprospěli dva roky po sobě z téhož předmětu. Co největšímu počtu žáků se tak má umožnit opravit si známku a postoupit do vyššího ročníku. O nedostatečných známkách musí být rodiče informováni nejpozději týden před koncem pololetí. V občanské nauce se má při klasifikaci přihlížet i k "věku odpovědnosti žáka pro socialistickou společnost".

Přístroj ze Škodovky

Mezi novými přístroji, které v jednom ze svých závodů vyrábí plzeňská Škodovka, je rovněž ultrazvukový indikátor průtoku krve, který umožňuje sledovat tento průtok tkáněmi lidského těla, aniž by bylo třeba zavádět sondy.

Zařízení z Anglie

V Háji u Duchcova na Teplicku roste nový závod na výrobu kameniny. Bude vybudován — jako v poslední době několik dalších nově budovaných podniků — západní technologií, v tomto případě anglické firmy Gibbons.

Italští komunisté a Mao

Italskou komunistickou stranu možno zařadit mezi strany SSSR loajální, nejednou však už dala najevo, že ji záleží na tom, aby nevypadala jako pouhá pobočka strany sovětské. Svou nezávislost manifestovala především na mezinárodních komunistických konferencích, projednávajících tzv. čínskou otázku. Nikdy se nepřipojila ke kritice čínských komunistů a nikdy se nedala zlákat k podpisu nějaké protičínské resoluce.

O její neochotě ztotožnit se

Menší státní přebytky

Dokonce cenzurované čs. informace přináší pro rok 1974 neradostné zprávy o předpokládaném vývoji ekonomiky. Přbytek státního rozpočtu bude podle toho menší než loni. Vláda totiž rozhodla přes velkou rozestavenost neomezovat investiční výstavbu — neboť ČSSR má závazky především vůči SSSR a jiným východním zemím, pro něž je nutno vytvořit nové výrobní kapacity. Také vývoj na světovém trhu surovin bude klást vyšší finanční nároky. Už loni — opět podle oficiálních údajů — stála cenová exploze čs. hospodářství víc než 4 miliardy korun.

Mísic oceli a železa

Ve Vítkovických železárnách vyrobili v Československu zatím největší pojízdný mísic oceli a železa. Je 29 metrů dlouhý, 14 metrů vysoký a váží 260 tun. Najednou přepraví a smísí až 500 tun oceli. Mísic bude přepraven do Košic, kde bude sloužit ve Východoslovenských železárnách.

Citlivý přístroj

V Ústavu jaderné fyziky Čs. akademie věd v Řeži u Prahy vyvinuli vysoce citlivý magnetometr. Přístroj, který pracuje při teplotě až minus 269 stupňů Celsia je schopen měřit desetimiliontí zlomky zemského magnetického pole.

Při bagrování základů

pro novou budovu v Jičíně byly nalezeny dva mamutí kly a úlomky kostí dalších živočichů. Pracovníci jičínského i královéhradeckého muzea a Archeologického ústavu ČSAV Praha potvrdili, že se jedná o největšího suchozemského savce doby ledové.

s odmítavým stanoviskem Sovětů vůči maoismu, svědčí článek ve stranickém listě L'Unita u příležitosti 80. narozenin Mao-ce-tunga. Autor, prominentní komunistický novinář Giuseppe Boffa ho zhodnotil jako velkého revolučního kormidelníka. Přiznal Maovi, že na ruskou revoluci navázal a že na nákladech zkušeností při ní získaných, provedl s úspěchem sociální a národní revoluci v Číně. Jeho politické dílo je prý fascinující. Svými úspěchy si zajistil ohromnou prestiž nejen ve své zemi, ale i v cizině. Čínská revoluce byla prý pro utlačené národy impulsem k zápasu za národní a sociální emancipaci.

Podle Boffy se předseda čínské komunistické strany neodchýlil s cesty revoluce — socialismus však přizpůsobil čínským národním tradicím a podmínkám. Opřel se o rolnictvo.

Boffa se zmínil též o nedorozumění a polemice mezi Sovětským svazem a Čínou neřekl však, kdo má pravdu. Názory o Mao Ce-tungově díle se mohou rozcházet, nelze prý však pochybovat o tom, že to je velký revolucionář a státník. Významná posice, kterou zaujala Čínská republika mezi ostatními státy, je Maovým dílem. Čínský vůdce se zasloužil též o celé lidstvo.

Tak pozitivní zhodnocení čínské komunistické vůdce nebylo otištěno v oficiálním

tiskovém orgánu Italské komunistické strany L'Unita jistě jen nedopatřením. Jeho autor Boffa v něm bezpochyby netlumočil jen osobní názory, ale i stanovisko strany. Zdá se, že účelem článku bylo kremelské vůdce varovat. V Moskvě se totiž připravuje další mezinárodní konference komunistických stran a italská komunistická strana chtěla dát Boffovým prostřednictvím pravděpodobně už předem na srozuměnou, že si nepřeje, aby na konferenci přišla sovětská komunistická strana s návrhem čínské maoisty kolektivně pranýřovat jako úchylikaře, případně je z mezinárodního komunistického hnutí exkomunikovat.

Jiří Chmelář

Naftový sklad v NDR

Ve východoněmeckém přístavu Rostocku buduje Československo vlastní sklad nafty. Bude to deset velkých cisteren, každá o obsahu 30.000 kubiků. Budou spojeny potrubím s novým molem pro největší tankové lodi, kudy má protéct v hodině 6000 kubiků nafty. Odtud půjde olej buď potrubím přímo do některého petrochemického kombinátu nebo se bude přečerpávat do cisternových vlaků. ČSSR buduje kromě toho v Rostocku i překladiště sypkých hmot, určené hlavně pro apatity, dovážené převážně ze sovětského Murmaňsku.

České úspěchy na lyžích

Co Čech, to muzikant, co Vobořil, to lyžař! Dva členové Svazu československých svobodných sportovců v zahraničí, otec a syn Vobořilové, mají výborné jméno v americkém lyžařském sportu. Otec Miloš, čestný předseda Svazu, je trenérem amerického mužstva sdruženářů. Začátkem prosince byl s americkými skokany v Rakousku, kde další Vobořil, syn Michel, trénoval u slavného Sepp Bradla. Po návratu se Michel zúčastnil závodů v Lake Placid. Ve skocích na sedmdesátimetrovém můstku získal druhé a třetí místo. A po dvou letech přestávky (zaviněné zlomeninou klíční kosti) běžel tamtéž 15-ti kilometrový závod sdružený, v němž se umístil jako čtvrtý v B. třídě, celkově ja-

ko osmý. Začátkem ledna byl druhý a třetí ve skocích v Bear Mountain, NY. Měl také nejdelší skok B. třídy. V Lake Placid se běhu na pět kilometrů účastnila také česká emigrantka z Chicaga — Jana Hlavatá, která je druhá nejlepší v národním lyžařském mužstvu US.

"Otec" Vobořil se koncem února účastní jako "skokanský" soudce mistrovství světa F. I. S. ve Švédsku. Šéfem soudců je Miloslav Bělohávek z ČSSR... Českým lyžařům k americkým úspěchům srdečně blahopřejeme.

**PODPORUJTE
ČESKOU
NÁRODNÍ
ŠKOLU**

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

**ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU?
ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?**

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly hodně místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:
AMERICKÉ LISTY,
Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz
Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.
Jméno:
Adresa:

ČSSR A SVĚT V 1973

(Dokončení z 1 strany)

nelze dovolit volné proudění vládou neschválených myšlenek, názorů či jen prostých informací. Toto pojetí bylo znovu označeno za nepřipustné vměšování se do vnitřních záležitostí, za tak zvanou ideologickou diversí. Mohli bychom jen shrnout, že toto jednoznačné odmítání znovu prokázalo, kdo se obává konfrontace různých ideí, kdo proti nim nadále staví neslušnou zed'. Československý případ je však už několik let — i v rámci východní Evropy — tak trochu výjimečný. Rok 1968 — invaze a okupace Československa je v živé paměti. Ačkoli se to v rámci diplomatického protokolu nemusí vždy připomínat, je přirozeně každému známo, jakým způsobem se dostala k moci současná československá vláda, jakou míru svrchovanosti má k dispozici a jak dalece skutečně reprezentuje československý lid. Je si toho vědomo i Husákovo vedení a lze říci, že od svého nástupu k moci se také všemožně snaží prorazit i zahraničně-politickou izolaci, která měla a má spíše mravní, než diplomatický charakter. Je však třeba mít na paměti, že se strany nekomunistického zahraničí nebyla nikdy plánována žádná izolace, která by v konečných důsledcích postihovala československý lid. Právě naopak, v přístupu k Československu jako formálně suverénnímu státu, se všemi z toho vyplývajícími atributy se znehodnocuje a elegantně ignoruje Brežněvova doktrína omezené suverenity.

Pražští politikové se na druhé straně až křečovitě snaží využívat každé možnosti, kterou jim Sověty určený prostor umožňuje k proniknutí na mezinárodní fórum. Domácí propaganda pak využívá každé cesty, každé recepty k jásavému tvrzení — vidíte, respektují nás, nás vládu. Pokud jde o ony cesty, ministr zahraničí Chňoupek se snažil, aby se sešel kde s kým, kdo byl ochoten ho přijmout

— na Dálném Východě či v Latinské Americe. Také Husák se poprvé vydal na větší cesty, přičemž je možno odmyslit si cestu na Kubu a do jiných komunistických států, mocensky s Prahou spřízněných. Politický kapitál znamenala cesta do Jugoslávie a tu je možno hovořit o plné normalizaci vládních vztahů, ačkoli jugoslávští komunisté ani při této příležitosti neodvolali svůj negativní vztah k okupaci Československa a k potlačení obrodného procesu. Husák také pohotově využil sovětských námluv s Indií — aby tam zajel doslova v Brežněvových patách. Také tu se však nakonec spíše manifestovali tradiční československo-indické sympatie, než nějaké nadšení asijské demokracie nad pražskou vládou. Nejpozoruhodnějším a nejvýznamnějším činem roku bylo ovšem bez pochyby navázání diplomatických styků se sousední Německou spolkovou republikou. Byl to bolestný proces a také při něm prováděla pražská propaganda veletoce. Výsledek pevné koncepce západoněmecké východní politiky zaměřovala za úspěch své diplomacie, ačkoli jen trochu pozorný čtenář i jen stranických tiskovin mohl usoudit, že tu nebylo dosaženo ničeho více, než co mohlo být při trošce dobré vůle z Prahy dosaženo a podepsáno již před několika lety.

K záp. Evropě, tedy i k záp. Německu Moskva také v tomto případě dávala zelenou, chvílemi zas, když šlo o průtahy kolem západního Berlína, červenou. Z hlediska zastánců tvrdého vnitropolitického kursu není tato normalizace pro režim příliš příjemná. Ze Spolkové republiky přestává být — chtě nechtě — onen dlouho udržovaný umělý strašák a vláda nemůže úplně potlačit obavu, že by důsledné dodržování smlouvy mohlo vést i ke skutečnému většímu sblížení mezi národy. Z diplomatických událostí uplynulého roku zaznamenejme ještě krátkou návštěvu bý-

valého amerického ministra zahraničí Rogerse, jejímž cílem bylo projednat především sporné československo-americké hospodářské problémy a konsulární vztahy, čili rovněž sondovat lepší styk mezi obyvatelstvem obou zemí.

Pozitivní bilance je tím vlastně u konce. Na bodu mrazu zůstaly vztahy se sousedním, jistě mírumilovným Rakouskem a to přes setkání ministrů zahraničí obou zemí a různé přísliby.

Hlavní příčinou tu byla horlivost, s jakou na československých hranicích byla zlikvidována dvě omylem zabloudivá rakouská sportovní letadla, což si vyžádalo i oběti na životech. A z jinak přísně střežené československé hranice pronikli na rakouské území také po zuby vyzbrojení palestínští teroristé, kteří v Rakousku způsobili skandál roku.

Pokud jde o nejvážnější krizi uplynulých i těchto měsíců — konflikt na Středním východě, nikdo nemohl očekávat, že pražská vláda vyvine nějakou pozitivní iniciativu. Její úloha se omezovala na důsledně neobjektivní proarabský postoj a místy opět zuřivou protizraelskou propagandu. Jistě podivný příspěvek k potřebnému ochlazení vášní.

Zcela demagogicky zneužila pak pražská propaganda tragických událostí v Chile, především opět k vnitropolitickému blafu, že k podobné tragedii směřoval také náš obrodný proces.

Trvající dilemma, kterému pražská vláda musí čelit — má svou logiku. Na jedné straně se chce a musí prezentovat světu jako důsledný stoupenec spolupráce, uvolňování napětí, jako odpůrce pučů a vojenských převratů, jako zastávce třetího světa a obhajovatel lidských práv — pokud možno v těch hodně vzdálených zemích. Na druhé straně — na domácí frontě — si stále ještě nemůže dovolit uvolnit tvrdý mocenský systém a přijmout potřebné důsledky skutečného mezinárodního uvolnění. Není to okolní svět, nýbrž ona sama, která tak chce udržet československý lid v kulturní a ideové izolaci. Neboť také Československo patří k těm zemím, kde jsou političtí vězňové, kde se diskriminují občané za odlišný názor, kde se ruší zahraniční rozhlas a znemožňuje přímá a svobodná kulturní výměna, kde se politicky podmiňuje a většině občanů tak znemožňuje turistika a vůbec volné cestování do zemí s odlišným společenským zřízením, kde se zkrátka porušují celé odstavce Charty lidských práv. Řečeno slovy českého spisovatele, vláda, která udržuje tento stav — může sotva sedět bez uzardění za evropským jednacím stolem.

Willy Brandt dělá Praze radost

Už je to sice nějaký ten týden, co byl Willy Brandt na návštěvě v Praze, jistě však stojí za to, vrátit se k projevu, jenž pronesl na oficiálním obědě, který pro něj uspořádal československý premiér. Tomuto pozoruhodnému výkonu velkého řečníka našich let se totiž dosud nedostalo zasloužené pozornosti. Cituji doslovně nejpodstatnější část:

“Mám na mysli také ty, kdo se v minulých letech po válce a po tom, co po ní následovalo snažili o usmíření a spolupráci. A zvláštní pozdrav tu platí těm duševním pracovníkům na obou stranách hranic, o kterých dobře vím, že by rádi měli vzájemný užší kontakt. Vzpomínka se v tomto okamžiku vrací k jednomu z našich největších spisovatelů, Thomasu Mannovi, kterému Československo nabídlo své státní občanství a který je v duchovním spojení s Tomášem Masarykem vděčně přijal. Možná, že to nebyla jen historická zvědavost, ale zčásti také pocit krásné povinnosti, který sem přitahoval spisovatele syna Golo Manna po Valdštejnových stopách, a umožnil mu tak nepatrným strovkám díla historické literatury. Tak jako nikdo jiný pochopil evropskou vazbu, v níž jsme přes všechny censury a hranice spojení.”

Pocitově měřeno: mluvit o evropských vazbách v dnešním Československu, které z něho nemá více strach, než právě z těchto vazeb, se jistě pražskému vedení neposlouchalo dobře. Ale držme se fakt. Poprvé od dubna 1969 muselo být — třeba jen z důvodů protokolárních — citováno jméno T. G. M. v československém tisku s kladným smyslem: jako garanta humanity a demokracie na nejvyšší duchové úrovni našeho světa. Jestliže pan Spolkový kancléř hovořil o intelektuálech, kteří se snažili navázat užší obapolné styky,

těžko měl na mysli dnešní “Koryfeje” svazu spisovatelů. Zajisté: Günther Grass si má více co povídat s pronásledovaným Ivanem Klímkou než s nicotným přísluhovcem Donátem Šajnerem. Těžko si představit, že by Kirsta nebo Enzensberggra zajímal více Rybák a Taufer než Vaculík a Václav Havel. A s dalším z představitelů dnešního Svazu spisovatelů, bývalým kolaborantem Rudolfem Kalčíkem, by se patrně bavili jen jeho někdejší nacističtí páni. Nikoli demokratičtí představitelé demokratické Spolkové republiky. A jako pointu: Golo Mann, o jehož témeř geniálním díle “Wallenstein” Willy Brandt hovořil, byl československým tiskem před několika měsíci ostře napaden, protože — požadoval svobodu pro československé vzdělance.

A tak Willy Brandt skutečně udělal dr. Gustavu Husákovi “radost”. Poukázal na souvislosti demokracie, svobody a volnosti vyjadřování. Jak známo, panu Spolkovému kancléři nebylo v Praze umožněno více, než projet liduprázdnými ulicemi na pražský Hrad. (Hodinu jeho příjezdu “zapomněl” český tisk, tak piny při aranžování oslav všemožných Živkovů — oznámit).

Důsledný demokrat a socialista Willy Brandt se s důsledně socialisticky a demokraticky cítícím pražským lidem nesměl setkat. Páni doktoři Husák a Štrougal jistě vědí proč.

A. Lidin

WEST SIDE STORY V KINECH

V loňském listopadu přišel do čs. kin poprvé od svého vzniku slavný americký musical West Side Story. Až 12 let po své premiéře našel tento film cestu k čs. divákovi. Prý pro “neúnosné finanční požadavky amerických distributorů”.

VÝBĚR 74 - jde za čtenáři

VÝBĚR '74 se pomalu chystá za čtenáři. Kapku později, než bylo plánováno, — díky neradostné situaci s papírem a dalším všemožným nedostatkům . . . Tomuto prvnímu dítku Zábavné knižnice Amerických Listů věnuje redakce a vydavatelství veškerou péči, takže jistě nebudete zklamáni. Objednejte ještě dnes Výběr, stošedesátistránkový světový informátor, zábavník i po-učitel, pro sebe i své známé. Cena \$4,00, Š. fr. 12.00.

— — — Zde odstříhněte, vložte do obálky a zašlete: — — —

VÝBĚR '74, 283 Oak Street, Perth Amboy, New Jersey 08862 — USA (zájemci v USA a Kanadě)
VÝBĚR '74, Postfach 3, 8027 Zürich, Schweiz

(zájemci v Evropě)

Objednávám . . . výtisků Výběru 74. Přikládám šek na \$ (Švýc. fr.)

Jméno: Podpis:

Adresa:

Onehdy se jeden náš čtenář, příslušník posrpnové emigrace, vzdělaný člověk, podivil: “Cože, vy děláte noviny bez subvence? Tomu se mi nechce věřit . . .” Možná, že jsme ho nepřesvědčili. Ale fakt je, že za námi nestojí pražádný soukromý ani veřejný mecenáš. Jsme na všechno finančně sami, i na inflaci. O 24 procent, tedy skoro o čtvrtinu, vyskočil za uplynulých dvanáct měsíců index našich výrobních nákladů, papírem počínaje, údržbou tiskárenských strojů konče. Věděli jsme, že bychom dosavadní cenu Amerických Listů mohli udržet jenom zvýšením inserce. Ale odpovědnost ke čtenáři nás od toho zrazovala; i tak jsme cítili, že na stránkách AL zanedbáváme důležitou část exulantského života: českou kulturu. Ten fakt nakonec rozhodl: musíme-li (a opravdu musíme) zvýšit cenu ročního předplatného Amerických Listů o jeden dolar, něco za to svým čtenářům, dáme: pravidelnou kulturní rubriku, čtyři stránky navíc jednou měsíčně. Věříme, že to čtenáři pochopí i ocení.

Nikdo nemá rád inflaci, toho strašáka v koutě. Ale nikdo, — bohužel ani my, — ho nemůže trvale ignorovat . . .

Literatura a umění

O DICKENSOVI

FERDINAND PEROUTKA

Byl vánoční týden, zde v Americe a v Anglii televise předváděla Dickensovy vánoční povídky v různých úpravách. Také jeho veselý, bodrý pan Pickwick byl na jeden týden oživen, někdy se zpěvy a tanci. Dickensova převaha v tuto chvíli vyplývala z toho, že nelze nalézt významného moderního autora, který by řekl něco srdečného o Vánocích. Bylo třeba sáhnout k něčemu, co bylo napsáno před více než sto lety.

S Charlesem Dickensem moderní kritika stále ještě se nevypořádala úplně. Vypočítává jeho vady jako romanopisce, ale když je vypočítala, nedovede říci, z kterého zřídla stále ještě pramení jeho síla. Ti, kdo chtějí být shovívaví, nazývají ho "nepravdivým geniem", a mají pravdu. Henry James, sám romanopisec, napsal o Dickensovi: "Největší z povrchních spisovatelů." Už za Dickensova života anglická intelektuální společnost stavěla proti němu jako vzor a protiklad Thackeraye, vychovaného na universitách, autora znamenitého "Trhu marnosti". A přece fenomen Dickens i dnes více vábí kritiky, než intelektuálně svědomitější Thackeray. A ač Henry James sám vskutku byl dalek povrchnosti, Dickens žije v paměti jako mnohem mohutnější autor.

Někteří spisovatelé vynikli tím, že odvážně popsali skutečnost, jiní tím, že odvážně vyjádřili touhu. Jestliže kritik rozbořem dokáže, že Dickens býval povrchní, pokládá za pravděpodobné, že Dickens také své vánoční povídky psal z povrchnosti. Jsou psány s "bláznivou pošetilou veselostí", napsal kritik. Ale Dickens nás ne žádá, abychom věřili, že Vánoce jsou tak veselé a blažené v myslí všech lidí. Naopak — vytvořil svůj slavný protivánoční charakter, lakomce Scrooge. Jisto je jen přesvědčení, že Vánoce jsou takové, jak lidé si je udělají. A o tom měl své rozhodné představy.

I když někteří estetikové o to usilují, nelze literaturu zcela odloučit od života a od toho, jak by člověk chtěl žít. V devatenáctém století, v době, kdy Dickens žil, padl stín na evropské myšlení, vznikla pesimistická škola. V naší době někteří spisovatelé dávají si záležet, aby excelovali v pesimismu. Proti tomu stojí Dickens, patriot života, se svou zálibou v životě. Jde-li o to, jak prožít život, zda s chutí nebo omrzele, on není nestranný.

Byl Dickens naivní? Podle dnešní terminologie byl radikální liberál, trubač reformy v první řadě. Jako ni-

kdo jiný pronásledoval hříchy institucí. O sociálních poměrech často psal o nic méně hněvivě než Karl Marx. Napsal krátké dějiny Anglie, v nichž někteří angličtí králové vystupují jako dokonalí padouši. Zde nikde se naivnost neprojevovala.

Avšak, co jeho vánoční povídky? Řekněme, že jsou naivnější než on. Máme kriticko-skeptickou výchovu, a chvílemi se nespokojeně zarážíme, když je znovu čteme. Avšak nekritisujeme Dickense za vadné provedení úmyslu, které neměl. Už z toho počtu duchů, jenž v nich vystupuje, mohlo by být jasno, že Dickensovy vánoční povídky jsou pohádky. Bylo by pedantické říci, že pohádky nemají být psány, a když už jsou psány, že mají být kritizovány se stanoviska realismu. Shakespeare napsal "Sen noci svatojánské", Dickens psal sny některých nocí o dvě stě let později.

Jméno Shakespeare nebere nadarmo. Dickens byl mu svou dobou blíže než jsme my. Je nyní zvyk všechno svádět na Viktoriánství, také Dickensovy nedostatky. Avšak Dickens nenáviděl viktoriánskou chladnost už v době, kdy se topoval v horku a stavěl proti ní snadný svůj pláč a snadný svůj smích a šprým. Člověk chladný a člověk mizerný mu splývali v jedno. Literární historie podle pravdy zařazuje Dickense do doby předviktoriánské, to znamená blíže k anglickému alžbětinskému dramatu 17. století. A to opět znamená — blíže k velkým postavám a charakterům, s vlastnostmi velkých rozměrů, jak Shakespeare a jeho současníci je vytvářeli. Není v Dickensových knihách žádný Caesar a Brutus, jak byli v Shakespeareovi, ale je v nich mnohé, co se odvozuje od tlustého Falstaffa. Je možno o jeho postavách říci všelicos, ne však, že jsou zapomenutelné.

Dickensovy vánoční povídky bývaly pro čtenáře v staré Anglii hlavní, dychtivě očekávanou událostí roku. Možná říci, že byly veřejnou událostí, větší než projevy ministrů. Bylo by marno dodatečně kárat starou Anglii za její vkus. Dickens jí jednou za rok dával, co potřebovala nebo se domnívala, že potřebuje.

Pro něho Vánoce byly čtyři věci dohromady: instituce — slavnost, úmluva a tajemství. Byl drsným kritikem právních a organizačních institucí, vanul z nich na něho chlad. Ale kořil se před citovou institucí Vánoc a silami svého velkého talentu je postavil nad všední běh roku. Pozdější anglický spisovatel Priestley, v jiných věcech žák a obdivovatel Dickensův,

Alexander Solženicyn, ruský sovětský spisovatel, nositel Nobelovy ceny za literaturu, zveřejnil svou knihu "Souostroví Gulag", knihu, o které on sám už nějakou dobu hovořil jako o svém literárním a občanském odkazu. Knihu pochopitelně zveřejnil na Západě, to jest nejprve v ruském vydání v Paříži, z něhož byla kniha převedena už do několika světových jazyků a brzy vyjde v předních světových nakladatelstvích. Slovo "pochopitelně" při řeči o publikaci knihy se nevztahuje jen na celkovou Solženicynovu pozici v So-

vietském svazu, kde platí za jednoho z předních oponentů policejné-byrkratického systému. Vztahuje se i na obsah nové knihy. Jde o historii politické persekuce v Sovětském svazu v letech 1918-1956, to jest od Říjnové revoluce do XX. sjezdu KSSS, na něm přednesl Nikita Chruščov svou zprávu o — mírně řečeno — "porušování socialistické zákonnosti". Solženicynův popis nejhrůznějších a také nekrotějších metod policejního postupu proti rozličně vybiraným "nepřítelům sovětského zřízení" a jeho — částečně autobiografické — líčení poměrů v sovětských pracovních táborech a publikace těchto záznamů na Západě vyvolala na Východě řadu odsudků. Čekalo se samozřejmě na Moskvu, odkud také prostřednictvím oficiálních tiskových agentur přišly dva ostře formulované ohlasy. K těmto známým dunivým tónům totalitní propagandy se vzápětí nato připojily i "bratrské" sdělovací prostředky v ostatních východoevropských zemích, mezi nimi československé. Washingtonský zpravodaj Rudého práva se na nové argumenty nezmohl. Přidal do své zprávy pouze citáty z článku v americkém komunistickém listě Daily World, kde se v souvislosti s knihou "Souostroví Gulag" hovoří o "protisovětském paskvilu" a o "hnusných výlevech Alexandra Solženicyna". Rudé právo uveřejnilo na totéž téma zahraničně-politický komentář s nadpisem "Obchodníci s padavkami". Komentář už výmluvnější, neboť v jedné větě prozrazuje, proč se vlastně východoevropská propaganda tak mocně rozčiluje. Rudé právo píše: "Solženicyn zcela záměrně vytahuje z prachu minulosti věci, které byly sovětskou společností, komunistickou stranou a jejími představiteli jednoznačně veřejně odsouzeny a hlavně v životě byly úspěšné a dávno překonány." Je pravda, že "Solženicyn záměrně vytahuje z prachu minulosti věci"; a to věci velice podstatné a i pro současnost rozhodující. Především proto, že "porušování socialistické

Takové jsou Dickensovy Vánoce: v jednom pokoji se sejdou přátelé, člověk ví, ko ho chce mít toho dne vedle sebe. Svět venku je příliš velký na to, aby člověk byl jen mezi přáteli. Na malém prostoru, čtyřmi stěnami odloučeném od neznámých zákonů vesmíru, člověk uspořádá 24. prosince věci podle svého. A je to svátek v zimě, kdy člověk se nerozplývá v přírodě, kdy za okny slavnostně osvětleného pokoje je tma, studený déšť — v Anglii, nebo sníh — v Německu a u nás, a kdy Dickens předpisuje punč. Kontrast dává zvýšené potěšení. Je to svátek hojnosti, i když u některých to byla hoj-

(Pokrač. na str. 5)

Solženicyn a pražský režim

Milan Schulz

veřském svazu, kde platí za jednoho z předních oponentů policejné-byrkratického systému. Vztahuje se i na obsah nové knihy. Jde o historii politické persekuce v Sovětském svazu v letech 1918-1956, to jest od Říjnové revoluce do XX. sjezdu KSSS, na něm přednesl Nikita Chruščov svou zprávu o — mírně řečeno — "porušování socialistické zákonnosti". Solženicynův popis nejhrůznějších a také nekrotějších metod policejního postupu proti rozličně vybiraným "nepřítelům sovětského zřízení" a jeho — částečně autobiografické — líčení poměrů v sovětských pracovních táborech a publikace těchto záznamů na Západě vyvolala na Východě řadu odsudků. Čekalo se samozřejmě na Moskvu, odkud také prostřednictvím oficiálních tiskových agentur přišly dva ostře formulované ohlasy. K těmto známým dunivým tónům totalitní propagandy se vzápětí nato připojily i "bratrské" sdělovací prostředky v ostatních východoevropských zemích, mezi nimi československé.

Washingtonský zpravodaj Rudého práva se na nové argumenty nezmohl. Přidal do své zprávy pouze citáty z článku v americkém komunistickém listě Daily World, kde se v souvislosti s knihou "Souostroví Gulag" hovoří o "protisovětském paskvilu" a o "hnusných výlevech Alexandra Solženicyna". Rudé právo uveřejnilo na totéž téma zahraničně-politický komentář s nadpisem "Obchodníci s padavkami". Komentář už výmluvnější, neboť v jedné větě prozrazuje, proč se vlastně východoevropská propaganda tak mocně rozčiluje. Rudé právo píše: "Solženicyn zcela záměrně vytahuje z prachu minulosti věci, které byly sovětskou společností, komunistickou stranou a jejími představiteli jednoznačně veřejně odsouzeny a hlavně v životě byly úspěšné a dávno překonány." Je pravda, že "Solženicyn záměrně vytahuje z prachu minulosti věci"; a to věci velice podstatné a i pro současnost rozhodující. Především proto, že "porušování socialistické

zákonnosti" bylo představiteli sovětského režimu i jiných východoevropských režimů veřejně odsouzeno. Ovšem tím jako by celá věc skončila a zapadla "do prachu minulosti". Solženicyn ve své knize poukazuje na to, že se pouze zmenšil rozsah persekuce, kterou on popisuje v jejích nejhrůznějších rozměrech, a žádá, aby bylo důkladně vyšetřeno, kdo tyto zločiny způsobil, kdo je za ně odpovědný, a aby viníci — stejně jako při jiných podobných příležitostech — byli pranýřováni a odsouzeni. Komentáře světového tisku se shodují v tom, že sovětskému vedení je nepříjemná právě tato stránka věci: požadavek vytáhnout z dobře uzavřených zásuvek všechna akta o procesech — vězeních a koncentračních táborech, řádně provětrat poměry, které se v těchto zařízeních stále udržují, a především definitivně zrušit policejní systém, který prostupuje celou sovětskou společenskou strukturu a negativně ovlivňuje vývoj společnosti i jednotlivých občanů.

V pražských Televizních novinách pohovořil o Solženicynovi jistý filmový kritik, který už nějakou dobu zastává funkci vedoucího kulturní rubriky RP. Jeho povolání charakterizovala odpověď. Na otázku, čím že se vyznačuje poslední Solženicynova kniha, odpověděl s humorem mu vlastním: "To je trochu těžké odpovídat, poněvadž tu knihu samozřejmě u nás neznáme. Solženicyn ji poslal na Západ. Věděl, co dělá. Věděl, komu ji posílá". Tu je třeba dodat: Solženicynova kniha byla jednak připravena k vydání už řadu let. Není vinou autorovou, že ji nemohl publikovat ve své vlasti. A za druhé: k publikaci na Západě teď došlo proto, že loni na podzim se jedna kopie tohoto rukopisu dostala po akci, jež stála jednu sovětskou občanku život (který si po výsleších sama vzala), do rukou sovětské státní bezpečnosti; Solženicyn sám nechťel ještě knihu zveřejnit, protože obsahuje i výpovědi lidí, kteří žijí a mohli být publikací ohroženi.

Máte už kalendář?

Vyšel KALEX 74

Kalendář čs. exilu (168 stran, 34 ilustrací).

Z obsahu: Na každý měsíc jeden kalendář a horoskop, ale i zrnka moudrosti, verše, důležitá historická data, události právě uplynulého roku a kapitola z čs. dějin.

R. Selucký — Jak zbohatnout, S. Volný hovoří s psychiatrem o problémech exilu. Autoři literární části: Michal, Schneider, Strnad, Škvorecký, Smutný muž Válek.

Seznamy čs. organizací, novin a restaurací v zahraničí, malá kuchařka, křížovka a mnoho jiného.

Cena v Evropě DM 16,80, v zámoří US \$6.80. Objednávky a platby předem (v Evropě i na dobírku) zasílejte na:

KALEX, 8 München 5, Pestalozzistr. 13, BRD

Převratné události

Nikdo by si neměl myslet, že normalizace má jen svou chmurnou tvář; anebo že život v Československu vyplňuje střídavě jen ideologická či ekonomická pléna ÚV KSČ. Povýšněme si jen několika událostí posledního listopadového týdne, které by se mylně mohly pokládat za okrajové a záhy upadnout v zapomnění.

Rodí se například téma pro novou hru o nositelích řádů. Svou hrud' rozšířil o další řád Alois Indra, člen předsednictva ÚV KSČ a předseda federálního shromáždění. Je to velkokříž řádu za vynikající zásluhy, který pochází přímo z říše Inků. Tedy nikoli od chilské, ale od peruánské vojenské vlády. Neboť není junta jako junta. V každém případě byla mezinárodní prestiž režimu a Aloise Indry osobně opět výrazně posílena.

A byli také jmenováni noví národní umělci. Patří ted' mezi ně i Josef Rybák, už předtím obdařený řádem práce. Kdysi dávno napsal jeden román, na který si už nikdo nevzpomíná a cosi básniček s verši jako:

S poselstvím míru popluží k moři pramíce řek a v poprašek špíny se změni divokých časů vztek.

Více proslul jako literární kritik, ba dokonce jako všeobecný kritik. V padesátých letech za politických procesů statečně spílal odsouzeným. Bděle pak napadal vše, co v naší kultuře a umění skrývalo sebemenší hodnotu. Laca Novomeského nazval zločincem, Škvoreckého — když vyšli jeho "Zbabělci", páskem. Alespoň těmto dvěma se omluvil na jaře 1963 na III. sjezdu spisovatelů — kde si položil tuto otázku — cituji ze sjezdového protokolu:

"Co způsobilo, že se vůbec mohl zrodit kult osobnosti, který nás vtáhl do svého stroje, takže věrní ideím strany a věnující všechny své síly komunismu, mohli jsme se podílet nepřímou na věcech nedobrych a špatných, nebo je schvalovat?" Na tuto otázku nenašel odpověď a záhy na ni zapomněl úplně.

V době obrodného procesu se mu pochopitelně nedařilo už vůbec a vydechl si až po jeho potlačení, kdy požadoval v Rudém právu, aby se odstranily následky "kulturního vandalismu" let 1968-69. Národnímu umělci Rybákovi nevařilo, když pak toto odstranění nazval i významný francouzský komunista Biafrou ducha. Jeho nový titul je radostným svědectvím, že už nikoli Amerika, ale znormalizované Československo je zemí neomezených možností.

Počátkem šedesátých let hlásal Rybák heslo — Jen poezie velkých myšlenek. Sám je sice nenaplnil, ale jako od-

kaz žije a pítí i pro oblast textů k taneční a zábavné hudbě.

Pražský rozhlas se totiž připojil k Tribuně a jiným průkopnickým časopisům a v rámci pravidelného boje proti iluzím a mýtům zahájil tažení proti takzvané pop-music. Bylo to slovo do vlastních řad, neboť sám na své stanici Hvězda je jejím hlavním šřítelem. Pop-music — kterou vytvořil západní buržoasní svět, pravil rozhlasový redaktor, silně zasahuje do teritorií socialistické kultury a většinou tam působí jako trojský kůň. Autor tohoto zamyšlení odsoudil především "maximální textovou stupiditu" a neúctu k mateřskému jazyku. Je s ním třeba do značné míry souhlasit, na příklad když tvrdí, že není pěkný rým — "přijela pout' — no a já bloud". A je také pravda, že zpěvačka, která zpívá, že je někdo "rozeuchanej" nezpívá češtinou spisovnou. Škody, které to může způsobit na duchu, na těle i na jazykovém vkusu naší mládeže jsou asi nevyčísitelné. Nikoli každý odolá, tak jako autor, který — rádi konstatujeme — zůstal nepostižen odrhovačkami svého mládí, včetně té o Marjance, kde se baletí a facka přiletí . . .

Tak se tedy pečuje už i o mateřštinu. V pražském rozhlasu by měli být ještě důslednější a výzvu k potírání "maximální textové stupidity" adresovat i zpravodajské směně a redakci propagandy. Kolegiálně třeba i úvodníkům Rudého práva a přídrůžených tiskovin, ačkoli je pravda, že o jejich výtvoře je mezi mládeží zájem jen nepatrný a způsobené škody tedy značně menší, než u textů zábavné hudby.

Našemu novému obránci jazyka českého nejde však jen o formu, nýbrž i obsah. Bohatě proto citoval z myšlenek takových pěstitelů mateřštiny jako jsou Gustáv Husák, Jan Fojtík a Vasil' Bil'ak: ten první totiž pravil, že je třeba lidí politicko-ideově zapálených a plně oddaných socialismu. Ten druhý žádal, aby mladí lidé všech kategorií si byli vědomi svého místa v socialistické společnosti, nu a ten třetí vzletně řekl, že skutečný umělec by měl v první řadě hledat inspiraci v bohatém, nesmírně rozmanitém a nevyčerpatelném životě socialistické společnosti a ne se hrabat v odpadcích na smetišti. Rozhlasový redaktor sám připojil vzletný text: "Společensky angažovaná, obsažná a zvuková zábavná píseň doslova upevňuje kolektivní pocity životního i pracovního optimismu, upevňuje vůbec kolektivní přesvědčení a vědomí sounáležitosti k rytmu a perspektivám socialistické epochy."

A tak nás napadá, že řešení

je nasnadě. Co kdyby se místo těch špatných rýmů o lásce, pěstování koček a rozcuchaných lidech zazpívaly tyto pěkné texty. Bylo by jistě možno zhudebnit i verše národního umělce Rybáka. A kdyby snad vznikly i tu malé problémy s rýmem a spisovnou češtinou, lze vždycky sáhnout do pokladnice dědictví budovatelské minulosti a zazpívat si zase jednou tu o Frantíkovi, který šel kolem zahrádky — neboť pak —

"Ráno když frézu roztočil, — svou druhou krasavici, razně se na ní zazubil a hned ji měl co říci". Ostraváci by s malou obměnou jistě zase uvítali tu svou: "Zpívej Ostravo, sláva v pracovním duchu svém, rodí se mládež zdravá sdružená v ČSM".

Trochu pozměnit by jistě chtěl i text o mladé školačce, která —

"Dnes ráno, sotva noviny porozhalím, svou hlavu na mou přitisklou jásavě přečetla. Ať žije Stalin!"

V nejhorším případě mohou vždy vypomoci věrní přátelé, kteří už dávno umějí spojovat politickou angažovanost s hlubokým lidským citem.

"Ty jsi byla Marusjo stále se mnou, v bojích mi stálas po boku. Nikdy jsem na Tebe nezapomněl

Ech, Marusjo, dušenko moje, Marusjo ani v nejlitějším útoku."

Pro inspiraci tyto příklady jistě stačí. Pop-music přestane být trojským koněm, mladí lidé pravděpodobně přestanou poslouchat písničky vůbec a problém bude vyřešen.

Jak vidíte, byl to opět týden převratných událostí. Jak to už kdysi dávno předvídala půvabná angažovaná píseň: "Soudruzi, nečekáme, kvapíme, naspěch máme nový svět budovat."

K. J.

JAWA do SSSR

Továrna JAWA v Týnci nad Sázavou vyrobila letos téměř 90.000 motocyklů. Podle oficiální zprávy se 95% výroby vyváží do 60 států. Ovšem další údaj informaci upřesňuje přes 60.000 motocyklů bylo dodáno do Sovětského svazu.

Ceny funkcionářům

Nový Svaz českých spisovatelů udělil literární ceny za rok 1973 především svým funkcionářům: novopečenému "národnímu umělci" Josefu Rybákovi, Donátu Šajnerovi (tajemníkovu Svazu) a Jiřímu Taufrovi, někdejšímu kulturnímu atašé v Moskvě. Kromě nich dostali ceny Bohumil Nohejl a Miroslav Rafaj. Svaz otevřel po bočky v Plzni, v Brně a v Ostravě.

O DICKENSOVI . . .

(Dokonč. ze str. 4)

nost jen na jeden den a u jiných hojnost poslední. Na stole leží dary, a Dickens předpisuje bujnou radost z nich. Ve Staré Anglii toho večera se jedl krocan a skopové a pilo se pivo, a Dickens psal, že za oknem leží mlha jako nesmírné množství pивní pěny. Věděl, že tou metaforou potěší srdce Staré Anglie.

Je jednou z tajemných otázek moderní doby, zda lidé nevystydnou citově a zda dokonce snad na to nebudou hrdí, zda život na naší planetě nebude končit v omrzlosti. Dickens viděl v citech největší bohatství člověka, sílu, která z malých věcí dělá velké. Bude v paměti jako autor, který se snažil zachovat lidem čilost, dobrou náladu a veselost, a Vánoce považoval za nejlepší příležitost k tomu. Jako spisovatel měl zřejmé vady, někdy byl hlučným propagátorem svých citů a více intenzivní a bouřlivý než přesný. Ale byl nejdemokratičtější autorem ze všech, nejvíce v souzvuku s čtenáři své doby, a demokracie nežádává přesnost. Spoléhal na to a někdy odvážně a poněkud do vzduchu konstruoval své romány. Ale věřil, že člověk, který se odhodlal číst román, nečiní tak proto, že má chuť oddávat se hodinám vytříbené nudy. Abychom řekli všechno: před některými moderníma očima má Dickens tu vadu, že věřil v dobro a zlo.

Mnohem později, v dramatických desetiletích našeho století, anglický spisovatel Orwell a americký spisova-

tel Dos Passos mentálně putovali svět s otevřenýma očima, jak si umínili, ochutnali ovoce se všech stromů poznání, Dos Passos na chvíli posluhoval i u komunismu. Na konec oba usoudili: vraťme se "k starým, dobrým, slušným lidským citům" — také v politice. Obešli kruh a došli zase na místo, kde sedí starý Charles Dickens. Na tomto místě obvykle přestujeme politiku, tentokrát nemírně jsme mluvili o Dickensovi a Vánocích. Zdálo se nám, že při tom mluvíme také o politice, že politika je taková, jaké jsou city.

TRESTY ZA ÚPLATKÁŘSTVÍ

Psali jsme už před časem o tom, že se na Slovensku vyšetřuje velká aféra jednoho bytového družstva — jehož funkcionáři přidělovali zájemcům za velké úplatky přednostně nové byty. Bratislavský krajský soud vynesl nedávno nad obžalovanými v této záležitosti tvrdé rozsudky. Vojtech Nerad dostal trest 13 let odnětí svobody ve 3. nápravné skupině (tj. v té nejostřejší), inž Lambert Masár 9 let v téže skupině, Ján Bešina 8 let ve 2. skupině a Evžen Meisel 7 let v 1. skupině. Kromě toho byli odsouzeni k peněžitým trestům a k náhradě škody. Další obžalovaní (také z jiných podniků v Bratislavě, v Komárně a v Nových Zámcích) byly odsouzeni k vězení až do tří let a k podmíněným a peněžitým trestům. Šlo nepochybně o tresty exemplární, které mají působit odstrašivě na mnohé další spekulanty.

Chcete

Poznat krásy Československa?

Pozvat své příbuzné do USA?

POSLAT TUZEXOVÉ POUKAZY RÝCHLE

A SPOLEHLIVĚ? BEZSTAROSTNĚ CESTOVAT

PO USA I JINÝCH ČÁSTECH SVĚTA?

OBRAŤTE SE PRO BEZPLATNÉ SLUŽBY

A INFORMACE NA

Gutleber Travel Agency, Inc.

110-01 Jamaica Avenue

Richmond Hill, N. Y. 11418

Tel. 441-8700 (212)

SPORT

Československé hokejové kluby využívají přestávky v domácí soutěži — I. lize, na zahraniční zájezdy. Hokejisti Dukly Jihlava startují na tradičním mezinárodním turnaji v Colorado Springs. V posledních dvou utkáních zvíťazili nad kanadským celkem Flynn Flor Bombers 5:3 a v utkání s kompletním reprezentativním mužstvem SSSR prohráli v poměru 2:5. Na americkém kontinentě bojuje také československý mistr Tesla Pardubice. Na turnaji v Torontu prohráli s mužstvem Cambridge Hornets 2:5 a v dalším utkání porazili celek Merchants Ontario 10:3.

Ve finále 50. ročníku Spenglerova poháru v Davosu, hokejisti Slovanu Bratislava obhájili prvenství z loňského roku, kdy v rozhodujícím utkání zvíťazili nad sovětským celkem Traktorem Čeljabinsk 4:2. Ještě předtím porazil finské mužstvo Jokerit Helsinky 7:3. Na vítězném tažení ve Švýcarech jsou hokejisti ZKL Brno, kteří postupně porazili SC Aarau 6:2, EHC Chur 16:5 a EHC Olten 8:3.

Poslední zápasy I. hokejové ligy:

Sparta-Ostrava 5:2, Brno-Bratislava 5:2, Litvínov-Plzeň 6:5, Kladno-Chomutov 4:3, Č. Budějovice-Košice 5:3 a Dukla Jihlava-Tesla Pardubice 4:2. Tabulku vede stále s 38 body Sparta.

Mezinárodní fotbalová federace FIFA na svém zasedání ve Frankfurtu minulý týden

s konečnou platností vyloučila SSSR z fotbalového mistrovství světa, které bude v létě v Západním Německu. Sovětské mužstvo totiž odmítlo hrát z politických důvodů odvetné kvalifikační utkání v Chile, protože stadión v Santiagu byl dočasně změněn na věznici. První utkání v Moskvě skončilo nerozhodně 0:0 a odvěta v Chile měla rozhodnout o postupu. President FIFA, S. Rous prohlásil, že Sovětskému svazu byla dána možnost hrát v jiném chilském městě, ale Rusové odmítli. Vedení FIFA pak hlasováním 15:3 sovětské mužstvo diskvalifikovalo.

Sověti pravděpodobně doufali, že svým požadavkem postoupí na světový šampionát bez boje, anebo, v druhém případě, že rozbijí mistrovství "vinou Chile". Počítali s tím, že mužstva, zejména ze socialistických zemí budou sympatizovat se Sovětským svazem a budou mistrovství bojkotovat. K velkému zklamání sovětských hráčů zde našli žádnou odezvu. Vždyť Polsko, Vých. Německo, Bulharsko a také ostatní mužstva se do závěrečných bojů kvalifikovala po těžkých bojích. Ve Frankfurtu také losováním rozdělili šestnáct účastníků do čtyř skupin. I. skupina: Vých. Německo — Chile, Záp. Německo, Austrálie. II. skupina: Brazílie, Zaire (Afrika), Skotsko a vítěz utkání Španělsko-Jugoslávie. III. skupina: Uruguay, Holandsko, Švédsko, Bulharsko. IV. skupina: Itálie, Polsko, Haiti, Argentína.

Výprava fotbalistů Bohemians Praha se na krátko postavila v New Yorku při své cestě do Jižní Ameriky. 17. ledna přiletěla na Kennedyho letiště, kde je srdečně uvítala skupina krajanů. Fotbalisté Bohemians v New Yorku přenocovali a pak odletěli do Bogoty, kde už tuto neděli budou mít za soupeře přední kolumbijský celek Millionares. —pza—

Z Tucsonu, Arizona

I poslední schůze Čs. amer. spol. klubu, konaná před vánocemi byla čteně navštívena a měla pěkný průběh. Zajímavé byly zvláště dvě zprávy z předsednictva. Předně bylo vyhověno pozvání našeho klubu k návštěvě nové a vzorně zařízené Židovské útulny pro zestárlé. Výpravy se zúčastnilo 11 členů a členek. Br. Frant. Novák, náš předseda, měl tam nejedivě stručný, ale věcný proslov o historii a zvláště o těžkých osudech naší staré vlasti v posledních desetiletích. Pak pět sester, oděných v národní kroje zazpívalo za vedení naší pianistky a tajemnice s. A. Sherlockové několik našich písní počínaje naší národní hymnou, pak provedly několik našich tanců při harmonice br. J. Soukupa, a s. M. Masová přednesla několik koledí. Pacienti byli vděční a každý výkon odměňovali nadšeným potleskem. Třeba podotknout, že takového pěstování styků s jinými etnickými skupinami je pro naši národní věc v této době politických zmatků velmi důležité. Zvláště se skupinou židovskou, která ve svých projevech k americké veřejnosti (tolik zapomnětlivě) stále připomíná osudný Mnichov a jeho tragické následky.

Tez překvapilo, že zas jeden člen našeho klubu byl koncem roku vyznamenán. Je to Dr. Josef Malik, profesor ruštiny a slovanských jazyků na Arizonské univerzitě a generální tajemník Americké asociace učitelů slovanských a východoevropských jazyků, jež má ústřednu v Tucsonu. Byl jmenován a vyznamenán za vše, čím velmi platně přispěl k rozvoji zmíněné university od r. 1960, kdy se stal jejím členem. Gratulujeme. Po podání zpráv následoval vánoční program a pak zvoleno předsednictvo na r. 1974. Jednomyslnou volbou byli znovuzvoleni dosavadní činovníci.

A Indiáni? Inu — až je velmi dobře známo, že skoro všichni staří náčelníci se zuby nehty brání proti všem novotám na rezervacích, jsou přece jen i výjimky z tohoto pravidla. V poslední době upostaly všeobecnou pozornost hned dvě a to vskutku velmi vzácné už proto, že jsou stoleté! Před vánocemi vydal Niño Cochise, náčelník apačský

Kdo pracuje v zemědělství?

Československé zemědělství trpí, jak známo, některými vážnými chorobami. Je to především chaotická organizace tzv. družstev na jedné straně a státních statků na straně druhé — a pro celý obor setrvalé nedostatky v mechanizaci jak pro obilní, tak pro živočišnou výrobu — ve stále malém množství účinných umělých hnojiv a jiných moderních chemických prostředků. V neposlední míře však trpí zemědělství nedostatkem pracovních sil — kterých je v případě uvedených nedostatků třeba víc, než jich vůbec v průmyslovém státě může být k dispozici a než se v moderní výrobě vyplatí. Po roce 1970 se podle oficiálních údajů mírně zlepšil stav co do složení pracovníků v zemědělství. Podíl pracovníků v poproduktivním věku, tj. přestárlých, se z 27,3% v r. 1967 snížil na 22% v r. 1973. To číslo je i tak hrozné vysoké, neboť vychází celkový průměrný věk zemědělských

pracovníků na 43,6 let u mužů a — což je obzvlášť kruté — 44,9 let u žen. Přitom počet nejmladší věkové kategorie (od 15 do 19 let) i nadále klesá: v r. 1965 to byly 4,3% loni jen 2,9%. Čísla o ženském věkovém průměru nabývají ještě horší podoby ve světle čísel o náborech nových sil: z celkového množství mládeže, získané v r. 1973 do učebního poměru v zemědělství, bylo jen 19% dívek. V zemědělství je přitom dnes celá polovina pracujících žen. Z nich je asi čtvrtina ve věku nad 55 let (!), 42% ve věku od 40 do 55 let a jen třetina ve věku do 40 let. Co do oborů zlepšuje se mírně zájem mladých o specializaci "zemědělec-mechanizátor — traktorista-mechanizátor a chovatel hospodářských zvířat". Nejvíce byl ovšem nábor překročen co do chlapců v oborech opravář strojů a provozní elektromontér, což se vysvětluje tím, že se sem hlásí ti, kteří se na podobná místa nedo-

stali ve městech nebo v průmyslu a počítají s tím, že později tam přejdou. (Pokud jde o dívky, byly nejspěšnější obory zahradnice a chovatelka drůbeže. Nesplněn zůstal nábor do tradičních řemeslných oborů — kovář a podkovář, zedník — kolář.)

POTÍŽE S VÝSTAVBOU

Čs. investiční výstavba je už po desetiletí nejobolavějším místem centrálně řízené státní ekonomiky. Ani nejrůznější direktivní opatření federální vlády, ba dokonce ani jinak všemocných stranických míst nedokáží překonat objektivní ekonomické zákony, jimž prostě státně-kapitalistická struktura neopovídá.

Ani probíhající pětiletka nesvědčí o ničem jiném. Náměstek ministra průmyslu v polovině listopadu otevřeně řekl, že za 9 měsíců roku 1973 byl na Slovensku splněn investiční plán jen z 58%. Přitom je situace na zvlášť vybraných stavbách, sledovaných pražskou vládou, jen o něco málo lepší: plnění na 66, 4%. To se týká např. Jihoslovenských celulózek a papíren v Štúro-ve, kde se potýkají hlavně s nedostatkem pracovních sil ve stavebnictví. Podobně je tomu ve zvolenské Bučině — kde stavějí košické Hutní stavby. Misto 280. tu pracuje jen asi stovka lidí. Tady už ovšem byla příčinou i jiná stará bolest: špatná předprojektová příprava a v důsledku toho i nedostatečný projekt. Jedna organizace svádí na druhou, že nedodala správné a přesné podklady nebo že se údaje často měnily a nebylo lze dodat spolehlivý projekt. Velké problémy jsou třeba v tomto ohledu na stavbě závodu Petrochemie II v bratislavském Slovnaftu. I podle úředních zpráv se tato stavba stala "zrcadlem nedokonalosti, problémů a nepořádku". Opět: nedostatečná projektová příprava, neuzavřené hospodářské smlouvy se subdodavateli, nemožnost vyrobít nakonec některá technologická zařízení v tuzemsku, odtud nároky na dovoz, které však nebyly naplánovány atd. Za 9 měsíců bylo z ročního plánu stavebních prací splněno jen 49, 1%. Dodávky jsou plněny na 36, 4%.

Další zábranou pro nábor pracovníků je nedostatek ubytovacích možností. Bratislavský národní výbor má teď dát pro stavebníky k dispozici 500 nových bytů, o které však tím — alespoň dočasně — přijdou čekatelé. Na podzim byla situace tak katastrofální, že ji přišel na místo řešit sám tajemník ÚV KSČ Kempný. Prý byl "nejvyšší čas".

Regulační stupně

Posluchači Čs. rozhlasu to hlášení dobře znají: "Energetická situace v ČSSR — platí regulační stupeň 7". Což je šifra pro jednu vymoženost tamního socialismu. Přes všechna závratná procenta, jimiž se každoročně vyznačují oficiální statistiky i v přírůstcích výroby plynu a elektrické energie, je téhož trvalý nedostatek. Nejde ani tak o zvýšený odběr z domácností, i když těch čtyři a půl milionu "rodin" přece jen nakupuje stále nové spotřebiče; ale to by se ještě dalo zvládnout. Hřích spočívá v tom, že s rozvojem průmyslu nešel souběžně rozvoj především elektrárenských kapacit. Stalo se v 60. letech, že po čtyři roky nepříbyl žádný nový zdroj. A pak: průmysl má v porovnání s vysoce technicky vyvinutými zeměmi příliš vysoké nároky na spotřebu energie. Je prostě zastaralý. A tak nastávají hlavně v zimě potíže. Roz-

díl v odběru oproti létu činí 22%. Poruchy, které odtud vycházejí, musí řídit centrální dispečink právě s pomocí oněch "regulačních stupňů," vyhlášených státním rozhlasem. Tomu kódu rozumějí ovšem jen příslušní zasloužilci, neboť je určen tzv. I. tarifní skupině, tj. výrobním závodům a podnikům, hutními podniky a doly počinaje. Regulační plán obsahuje celkem 16 stupňů. První až pátý zvýhodňují ony odběratele (např. v noci nebo o nepracovních dnech). Stupeň 6 vyjadřuje stav, kdy je odběr řízen sjednanými dohodami. Stupeň 7 je varování: upozorňuje na možnost zhoršení energetické situace.

A pak už jde pouze o omezení. Např. stupeň 10 se týká krajských energetických výsečí. Regulační stupně 11 až 14 představují krátkodobý nedostatek elektrické výroby, zejména při poruchách. Při vyhlášení stupňů 15 a 16 jde o havarijní situaci velkého rozsahu, kdy zůstávají v provozu pouze zařízení, nezbytná pro národní hospodářství a služby obyvatelstvu. Počinaje 7. stupněm znamená každý další snížení zhruba o 200 megawattů. I pro příští léta se v Československu počítá se zachováním tohoto systému, protože ani nově budované elektrárny nezajistí dostatek proudu.

Počítač pro města

V ostravské výpočetní laboratoři, která je součástí Ústavu pro výzkum rozvoje měst, byl uveden do provozu střední samočinný počítač polské firmy Elvro "Odra 1304". Ústav se zaměřuje na komplexní poznávání jednotlivých stránek života v městských aglomeracích.

kmene Chiricahua knihu "Prvé století Niño Cochise", ač mu bude 100 let teprve 21. února. Je to vnuk zámého apačského hrdiny a státníka Cochise, jenž dvacet let vedl válku s bělochy na obranu své napadené domoviny. A na rezervaci Navajů koncem roku zemřel ve věku 105 let Hosteen Carl Bichitty, slouživší svému lidu po 75 let jako náčelník a Medicineman, který proslul tím, že byl prvním Indiánem, jenž jezdil v autu! Odtud i jeho jméno, znamenající "muž s vozem." (Byla to nová fordka z r. 1923.)

ARIZ.

Solženicyn o vztazích Západ-Východ

Vydání nové a dosud nejsilnější Solženicynovy knihy na Západě se stalo dobře načasovanou politickou bombou. Fotografické o stalinových koncentracích a stalinovském režimu vůbec, vyšla v originále pod názvem "Archipelag Gulag" v Paříži a hned v prvních dnech byla vyprodána. Překlady do angličtiny, franštiny, němčiny a dalších jazyků se urychleně dokončují, cizojazyčná vydání této třesné historie jsou za dveřmi. Z ruského originálu nyní čte kapitoly na pokračování rádio Svoboda — vysílající do SSSR — takže Solženicynovo svědectví se v tomto případě stalo jakýmsi bumerangem. Který může zasáhnout i samotného autora, jakožto vražedná zbraň: Alexander Solženicyn se vyjádřil, že skoro najisto počítá s tím, že tato kniha, respektive její vydání na Západě ho bude stát život, nejspíš v nějaké "nehodě." Sovětský tisk vyhlásil knihu za "literární brak plný lži" a autora za otevřeného nepřitele všeho, co se v Rusku událo po roce 1917 . . . Solženicynova osobní statečnost je obdivuhodná, jeho boj za zlepšení poměrů v Rusku neutuchající. Nedávno uveřejnil Solženicyn v jednom norském listě úvahu o vztazích mezi Západem a Východem. Otiskujeme teď její podstatné části.

Ořesený dvěma za sebou následujícími válkami, učinily poslední generace ty chyby, že začaly spatřovat ve válce jediné nebezpečí, které hrozí mírové a spravedlivé, bezpečné existenci lidstva. A tak byl stvrzen i základní protiklad: válka-mír. Osoby, které — jedny upřímně, druhé demagogicky — daly své síly do boje proti válce, dostaly titul "bojovníci za mír". Takový titul je však daleko širší než úkol, který si tyto osoby předsevzaly.

Hnutí proti válce není totiž zdaleka totožné s hnutím za mír. Protiklad válka-mír v sobě skrývá hrubou logickou chybu. Válka je masový jev, kompaktní, hlučná, hmatatelná, není však v žádném případě jediným výrazem celosvětového permanentního násilí. Logicky vyvážený a morálně pravdivější protiklad by zněl: mír-násilí. A můžeme-li říci, že mír je nedělitelný, že ho ohrožuje už i malé jeho porušení, pak je stejně nedělitelné i násilí. Zajímání rukojmí a unášení letadel je stejně velkým nebezpečím veškerého míru, jako výstřely na hranicích anebo bomba, svržená na území jiného státu.

Avšak zde narážíme hned na egoistický boj proti pravdě. Skupiny teroristů trvají na tom, že právě ty formy násilí, které používají, nemají být považovány za ohrožení míru, nýbrž za záslužný čin. A tak, kdežto je lidstvo bdělé vůči válce, k jiným formám násilí je nepozorné a měkké. Mezinárodní humanitní organizace vůbec nedokáže morálně terorismus odsoudit. Vystoupila proti tomu většina v OSN s pochybnostmi v otázce klasifikace: je každá forma teroru škodlivá? A jak zní vědecká definice teroru? Kdyby si člověk na toto téma mohl dovolit učinit vtíp, řekl by: jestliže někdo napadne nás, je to teror, když však někoho napadneme my, jde o spravedlivý čin v rámci osvobozovacího hnutí. Je samozřejmé, že se teror, jak se ve v tšíně dobytých území rozmáhá, dříve nebo později mění v partyzánskou činnost. A partyzánská činnost se opět mění v pravidelnou válku, která je řízena ze zahraniční vojenskými štáby.

Na základě faktické nedělitelnosti násilí existují plynulé přechody a lze si představit i jisté problémy v klasifikaci, zvláště u těch, kdo mají zájem neobrat se pravdy, ale naopak ospravedlnit tu či onu formu násilí. Všem těm, kteří se podobnou klasifikací zabývají, bych chtěl podat příklad z dějin SSSR. Masové hnutí mezi sedláky na Sibiři v Tabožské oblasti a v Uzbekistanu v letech 1920-21, jehož účastníky byly desetitisíce lidí, a které na svém vrcholu ovládalo území o rozloze evropských států, bylo ve své době označeno za banditství. Toto označení bylo s úspěchem naočkováno na povědomí přeživších. Zdaleka ne všichni totiž toto hnutí přežili, takže potomci těchto rebelů nazývají své otce a prarouce beze vši ironie bandity . . .

Trvalé a permanentní státní násilí, vládnoucí po desetiletí je hrožícím nebezpečím, jehož rozsah může být zhruba oceněn za pomoci výpočtu, který provedl profesor statistiky Kurganov. Podle něho činí počet těchto obětí na životech 66 milionů, mnohem víc, než si vyžádaly obě světové války.

Nepochybně prokázané bestiální vraždy v Hue byly registrovány jen zběžně, protože sympatie společnosti se přikláněly k této straně a nikdo nebyl ochoten proti ní bojovat . . . Když Norové v roce 1968 jako jediný národ, učinili návrh, aby neměli všichni právo účastnit se olympijských her, — tehdy byly události ze srpna 1968 v živé paměti, — začalo se mluvit o vysokých sportovních a komerčních zájmech. Jaké zdi se však vybudovaly, když šlo o to, protestovat opačným směrem. Mohla by si například Jihoafrická republika dovolit držet 4 roky ve vězení černého vůdce a mučit ho tam, jako se to děje s generálem Grigorenkem? Ihned by se zvedly bouře protestů po celém světě a už dávno by slyšeli střechu takového vězení. Vycházejíce ze své vlastní neomezené svobody, označil taktně v roce 1966 jeden anglický časopis ideu M. Michailova zříditi v Jugoslávii podobný, stejně svobodný časopis za "ctižádostivou". No-

vý Zéland a Austrálie nedávno zoufale protestovaly proti francouzským atomovým pokusům. Proč ale neprotestovaly proti ještě mnohem horším pokusům v Číně? Mám právo prohlásit, že se tak nestalo nikoli z morálních důvodů, ale ze zbabělosti, protože z expedice do čínské pouště nebo k čínskému pobřeží by se nikdo víc už nevrátil. Toho jsou si všichni vědomi.

A právě to ukazuje pokrytectví řady západních protestů. Protestuje se tam, kde není žádné nebezpečí, kde lze očekávat, že protivník ustoupí a protestující nebude odsouzen takzvanými levicovými kruhy. Pokrytectví je charakteristické pro současný americký politický život. Aniž bych chtěl Nixona a jeho republikánskou stranu obhajovat, přece jen se musím podívat umělému hněvu demokratů. Co vlastně očekávali? Nebyly snad v demokracii bez morální odpovědnosti, která by k něčemu zavazovala, v demokracii sestávající z protikladných zájmů, z konfliktů řízených pouze ustanoveními ústavy a nezajímající žádné etické závazky, vzájemné podvody a zneužívání? S malým rozdílem snad, že se prováděly bez pomoci elektroniky, a že se, naštěstí, nedostaly na denní světlo.

V posledních letech jsem si předsevzal zkoumat ruský život před jeho zničením a zchátráním. A byl jsem překvapen jen zdánlivými rozdíly mezi ruským carismem v jeho závěrečné fázi a republikou Spojených států v posledních letech, v letech, která budou, a to si dovoluji prorokovat, posledními před nesmírným chaosem. Nejde tu o podobnosti v materiální či ekonomické oblasti nebo ve struktuře společnosti, nýbrž v čemsi daleko důležitějším: v hlouposti politiků, v jejich emocionální chudobě. Hněvivý frontální útok demokratů na případ Watergate vypadá jako parodie na tvrdé a nesmyslné útoky kadetů proti min. předsedovi Gorimikinovi v letech 1915-16. Je to iracionální záhada dějin. Jak mohlo Rusko na konci 19. století industriálně ještě nevybavené, neustále dřímající v ubohém polo-spánku, získat takový impuls, učinit takový dynamický skok, že dnes ruští vědci pohlíží na západní společnost jako na cosi zaostalého a minulého? A je skutečně směšné, jestliže vidíme, jak společenské instituce, politické a mládež na Západě se zpožděním deseti anebo i sedmdesáti let opět opakuji naš ideje, naše chování a naše chyby.

Na druhé straně nám musí být jasné, že to, co se dnes děje v Sovětském svazu, není snad nečím, co se děje v nějaké libovolné zemi, jak mnozí tvrdí, nýbrž, že jde o

Krajanský oznamovatel

V INDEXU

právě vyšla nová kniha Arnošta LUSTIGA: "ULICE ZTRACENÝCH"

Knihu, stejně jako všechny ostatní publikace Indexu, je možno objednat na adrese

INDEX, 5 Köln 41, Postfach 410511, West-Germany

Máte zájem o nové knihy vydané v ČSSR?

(též Klub čtenářů, Máj a další edice)

Pište si o nabídkové listy na adresu:

INTERCLUB, 6 Frankfurt/M. 61, Birsteiner Str. 27. West-Germany.

Víte, že

REZNICTVÍ A UZENÁRSTVÍ JOSEF ČURDA, MARGARTENSTR. 11

. . . je jen 206 m od nádraží Selnau . . . vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit . . . rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkoobchodní ceny) . . . při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí ANTONÍN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon,

tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft, společník fy: AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich,

tel. 01-62 14 55.

poradce pro čsl. právo

4000 Basel, St. Alban-Talstrasse 19

Tel. 061/42 86 95

Porady písemné nebo ústní po telef. dohodě.

SOKOL ZÜRICH

pořádá v pořadí již 3. reprezentační ples dne 9. února 1974. Je zajištěn větší sál ve "Spiergarten" v Altstetten. Bližší informace sdělí sestry Dagmar Koblasová na tel. 01/88 78 79 a Marie Mařasová na tel. 01/91 35 29.

bezprostřední budoucnost lidstva. Proto si to zasluhuje, i když jde o vnitřní záležitost jedné země, pozornost západních pozorovatelů. Západu však znesnadňuje situaci nedostatek vůle vědět — protože se dává přednost pohodlnému před obtížným. Takto zformovaná mentalita je ovládaná duchem Mni-

chova, hledáním ústupků a kompromisů, krátkozrakým podváděním těch, kdo to myslí dobře a kdo neztratili vůli k sebeomezení, k obětí a vytrvalosti. Zesláblý svět si stále maluje násilí v mírnějším světle a je ochoten omezit svou vlastní sílu, jen když bude stále žít bezstarostným životem . . .

Zajímavosti ze světa

4 osoby byly zabity při nepokojích, trvajících přes dva týdny v Libanonu. Obyvatelé protestovali proti stále prudce rostoucím cenám životních potřeb. • Milióny automobilů Žiguli byl vyroben v sovětském závodě Togliati. Továrna i městečko bylo pojmenováno po zemřelém předsedovi italské komunistické strany. Auta za mnoho nestojí. • NSR umírá každoročně 50 tisíc lidí na přímé následky kouření cigaret. Vyplývá to z úřední statistiky uveřejněné v Bonnu. • Nový ostrůvek se objevil v Tichomoří, 930 kilometrů jižně od Tokia. Má rozlohu osmadvaceti hektarů a vznikl v důsledku podmořské sopečné činnosti. • Britští labouristé by získali skoro o sedm procent víc hlasů než konservativci, kdyby se volby konaly nyní. Vyplývá to z Gallupova průzkumu veřejného mínění, prováděného pro list Daily Telegraph. • 123 let se dožil nejstarší Brazilec, bývalý námořní důstojník Silva Pacheco, který pamatuje ještě doby, kdy byl otrokem. Jeho nejmladší dceři je — šestadvacet let! • V NSR lze v nejbližších třech letech počítat s nejméně dvěma tisíci žalob proti tamním občanům za válečné zločiny spáchané ve druhé světové válce v SSSR, Československu a Polsku. Prohlásil to vedoucí ústředí NSR pro vyšetřování válečných zločinů Rückerl. • Při dopravních nehodách zahyne ročně v Belgii 3.200 osob. Největší procento nehod zapříčiňují opilí řidiči.

CENZUROVANÝ HUSÁK

Gustáv Husák poskytl na závěr roku rozhovor britské tiskové kanceláři Reuter, a v budově ÚV KSČ zodpověděl během pětadvaceti minut jejímu dopisovateli četné dotazy. Husák byl nucen se vrátit k ožehavé problematice roku 1968 i k některým skutečným problémům československé současnosti. Pro domácí potřebu pražský rozhlas ovšem vysílal tento rozhovor v uhlazené úpravě a vynechal z něho především ty otázky a odpovědi, které by naši veřejnost mohly nejvíce zajímat.

Husák vyjádřil zejména přání, aby země s odlišným názorem na československý vývoj s československým režimem spolupracovaly a za svůj režim pak zdůraznil ochotu spolupráce na všechny strany. Když se zpravodaj agentury Reuter zmínil o kritice, která na Západě stále platí sovětské invazi do ČSSR v srpnu 1968, Husák řekl: "Lidé mohou mít různé názory na to, co poškodilo naše vztahy v minulosti, důležité ale je, že si teď přejí spolupracovat". . . . V této souvislosti pochválil vůdce britské labouristické opozice Wilsona, který ještě jako premiér v roce 1968 ostře odsuzoval sovětskou invazi — později však — během své návštěvy v Československu, prohlásil, že je čas obrátit se k tomuto roku zády.

Generální tajemník si stěžoval, že na Západě se popularizují českoslovenští spisovatelé, kteří doma nesmějí publikovat a tvrdil, že se jim dělá reklama nikoli pro jejich umělecké schopnosti — nýbrž za jejich negativní stanovisko k současnému režimu.

Pražský rozhlas vynechal z Husákovy rozhovoru také onu pasáž, v níž na přímou otázku hovoří o českém spisovateli Milanu Kunderovi, který nedávno dostal francouzskou literární cenu. Husák řekl: "Kundera, jestliže se nemýlím, psal asi 15 nebo 20 let, ale cenu dostal teprve tehdy, když se dostal do konfliktu s naším společenským zřízením." Tolik Husák a tady je třeba ovšem dodat, že Kundera byl zahraniční kulturní veřejnosti dobře znám a oceňován ještě před potlačením obrodného procesu. Stačí si vzpomenout na úspěch jeho románu Žert.

Na jiném místě chválí Husák podíl a širokou účast spisovatelů a umělců od počátku výstavby socialismu, aniž by ovšem dodal, že právě jejich většina — přirozeně těch žijících — se postavila za obrodné hnutí a že je dnes na seznamu zakázaných autorů. To platí nejen o Kunderovi, o němž Husák ještě řekl, že cena, která mu byla udělena nemůže být kritériem. Jde prý o politickou a nikoli uměleckou rovinu. Situace, za

níž řada československých spisovatelů nemůže ve své vlastní zemi publikovat, se však může změnit, jestliže "naleznou cestu k našemu společenskému zřízení". Odpověděl tak vlastně velice přesně na nevyslovenou otázku, kdo tedy podmiňuje uměleckou tvorbu politickými podmínkami. Řekl také totiž, že současné umělecké tvůrčí svazy otevírají dveře každému, kdo plní umělecká a občanská kritéria, jimiž socialistická společnost hodnotí umělce a jejich práci.

Část rozhovoru byla věnována zahraničné — politickým otázkám, především problému evropské bezpečnosti a spolupráce. Gustáv Husák řekl — a tu je nutno bezvýhradně soubhlasit, že našemu

území, které leží v samém srdci Evropy se nevyhnul žádný ozbrojený konflikt většího rozsahu na evropském kontinentě, a že proto je náš lid hluboce zainteresován na zachování míru a posílení mezinárodní bezpečnosti v Evropě. Pražský rozhlas však vynechal otázku, zda vídeňská jednání mezi Západem a Východem o snížení ozbrojených sil ve střední Evropě se budou týkat také sovětských vojsk umístěných na československém území, i Husákovu odpověď, podle níž komunistické státy navrhuji jak snížení počtu národních armád, tak i jednotek umístěných na území jiných států. Jinými slovy, už je dávno zapomenuta dočasnost pobytu sovětských vojsk a ne-

hovoří se o jejich případné evakuaci.

Generální tajemník KSČ také zdůrazňoval východoevropské vládní pojetí evropské spolupráce, když hlavní význam přikládal politické a vojenské oblasti; spolu s hospodářskou kooperací, před kulturní výměnou a mezilidskými vztahy vůbec. Pokud jde o kulturní výměnu, řekl: "Nikdy jsme neměli — a otevřeně pravím — nikdy nebudeme mít ani v budoucnosti zájem na výměně pochybných hodnot. . . ." Lze dodat, že není tajemstvím kdo v Československu určuje a podle jakých měřítek — co je a co není pochybná hodnota. Na závěr rozhovoru se zpravodaj Reutera zeptal Husáka, co on sám považuje za svůj osobní největší příspěvek rozvoji a hlahu své země. Husák s úsměvem odpověděl: "Jednoho dne snad ději-

ny o tom řeknou svůj úsudek. Dělal jsem vždy to, co bylo v mých silách a to nejlepší podle mého přesvědčení. . . ." Kupodivu, i tuto pasáž pražský rozhlas z Husákovy interview vynechal.

K. J.

Méně světla

Také Československo omezuje spotřebu elektrického proudu. Kromě pravidelné regulace elektřiny i plynu pro velkoodběratele, tj. továrny a jiné podniky, rozhodla například městská energetická inspekce v Ostravě, že na území města bude až do konce března 1974 omezeno veřejné osvětlení. Po dohodě s policií se to netýká osvětlení hlavních křižovatek, dopravní signalizace a dopravních značek.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud naším nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopulárnějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbírká esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útek z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narozenin tohoto politika, který spolužádal, budoval a řídil mladý československý stát. Neoprávněná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

O B J E D N Á V Á M :

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

ÚHLEM NA OBLOHU —

Miroslav Rašín. Sbírká cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — kráčem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazírování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martinek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních období.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martinek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martinek. Sbírká anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kouta	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martinek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martinek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martinek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00